

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Директор інституту
Засенко В.В.

“18” травня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні технології навчання осіб з особливими потребами

у галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки, 01 Освіта / Педагогіка**
спеціальності **053 Психологія, 016 Спеціальна освіта**
відділ аспірантури і докторантури

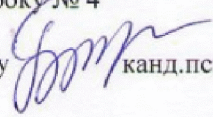
2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма «Сучасні технології навчання осіб з особливими потребами» для здобувачів доктора філософії
за напрямом підготовки у галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія**, у галузі **01 Освіта / Педагогіка** **016 Спеціальна освіта**. 10 с.

Розробники: Інна Вікторівна Недозим, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами.

Робочу програму схвалено на засіданні відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами

Протокол від "23" квітня 2020 року № 4

Завідувач відділу канд. психол. н. Баб'як О.О.

Схвалено вченою радою Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за напрямом підготовки (спеціальністю) у галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія**, у галузі **01 Освіта / Педагогіка** – **016 Спеціальна освіта**
Протокол від "14" травня 2020 року № 4

"18" травня 2020 року

Голова вченої ради Васенко В.В.

© Недозим І.В., 2020 рік
© Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 2	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки 01 Освіта / Педагогіка	За вибором	
	Напрями підготовки 053 Психологія 016 Спеціальна освіта		
Модулів – 2	Спеціальність: Психологія Спеціальна освіта	Рік підготовки	
Змістових модулів 4		перший	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Сучасні технології навчання та корекції розладів аутичного спектра» <small>(назва)</small>		Семестр	
Загальна кількість годин 60		2-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 16 самостійної роботи студента – 44	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	год.	год.
		Практичні, семінарські	
		6 год.	10 год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є підвищення компетентності щодо фахової роботи з дітьми з аутизмом на кожному етапі освітнього процесу, а також здатності реалізовувати стратегію командної взаємодії у своїй професійній діяльності.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з концептуальними основами сучасної діагностики дітей з РАС;
- знання вимог до розробки індивідуальної програми розвитку;

- розуміння основних етапів створення індивідуальної програми розвитку для дітей з РАС;
- використання сучасних корекційно-розвивальних методик в освітньому середовищі;

повинен знати:

- сутність аутизму як особливого виду дизонтогенезу;
- особливості розвитку психічної організації за аутизму;
- три групи діагностичних процедур та діагностичного інструментарію для визначення аутизму та з'ясування стану розвитку у кожному конкретному випадку;
- підходи до впровадження системної ранньої допомоги дітям з розладами аутичного спектра;
- сучасні підходи до навчання дітей з аутизмом в освітньому просторі;
- науково доказові методи корекційної-розвивальної роботи;
- вимоги до професійної компетентності фахівців з аутизму;
- практичні методи і способи взаємодії з дітьми з аутизмом, створення для них розвивального середовища вдома і в освітньому закладі;

вміти:

- діагностувати дітей з РАС;
- надавати допомогу родинам дітей раннього віку з аутизмом;
- володіти корекційно-розвивальним інструментом;
- організувати інклюзивне навчання;
- працювати з батьками дітей з аутизмом.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні засади вивчення особливих потреб дітей на прикладі аутизму як феномену дизонтогенезу.

Тема 1.

Аутизм як особливий вид дизонтогенезу

(2 год.)

Історія вивчення аутизму як окремої нозології: модель аутизму за Л. Каннером, Г. Аспергером та сучасними дослідниками.

Пояснювальні моделі: синдром поведінкових дефіцитів і надлишків; афективне порушення; дисфункція виконавчих процесів; слабке регулювання імунної реакції; пошкоджена робота системи дзеркальних нейронів, дефіцит соціального пізнання.

Особливості психічної організації дітей з аутизмом.

Чинники складнощів в процесах навчання та розвитку дітей з аутизмом.

Основні поняття теми: дизонтогенез, діагностичні критерії, розлади аутичного спектра.

Тема 2.

Системний підхід до навчання і розвитку дітей з аутизмом

(2 год.)

Спланований і послідовний психолого-педагогічний вплив на взаємопов'язані компоненти, як: дитина, її родина та зовнішнє середовище, з опорою на їх ресурси та зворотний зв'язок. Оцінка ефективності психолого-педагогічного впливу. Організація фахової допомоги з урахуванням всієї освітньої вертикалі – від раннього втручання до набуття спеціальності.

Основні поняття теми: цілісний розвиток, освітня вертикаль, внутрішні та зовнішні чинники розвитку.

Змістовий модуль 2. Особливості практичної роботи з дітьми з особливими потребами

Тема 3.

Система раннього втручання (4 год.)

Організаційні етапи, стандартні вимоги до системної ранньої допомоги.

Міждисциплінарна оцінка стану та особливостей розвитку дитини.

Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом (з урахуванням психомоторного, пізнавального, комунікативно-мовленнєвого, соціально-емоційного розвитку).

Моніторинг та оцінка ефективності індивідуальної програми розвитку; розбір випадків, оперативне і стратегічне планування, перегляд і оновлення програми.

Підготовка фахівцями системної ранньої допомоги процесу переходу дитини в дошкільний навчальний заклад.

Основні поняття теми: раннє втручання, міждисциплінарна група (група супроводу), моніторинг, ефективність програм втручання.

Тема 4.

Сучасні технології навчання та корекції розладів аутичного спектра (2 год.)

Використання науково-обґрунтованих методик здійснення психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом, серед яких: поведінковий пакет, натуралістичні стратегії навчання, структуроване навчання, моделювання, візуальна підтримка, „Floortime”, „Соціальні історії” тощо.

Послідовна робота з родиною як системою.

Становлення життєвої компетентності як пріоритетний напрям розвитку дітей з аутизмом.

Відбір, адаптація та використання корекційної-розвивальних стратегій та матеріалів до потреб певної особи з розладами аутичного спектра.

Основні поняття теми: науково-обґрунтовані методики, родина як система, життєва компетентність.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						заочна форма					
	Усього	У тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	Залік	Екзамен		л	п	с	залік	екзамен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методологічні засади вивчення особливих потреб дітей на прикладі аутизму як феномену дизонтогенезу.												
Тема 1. Аутизм як особливий вид дизонтогенезу.	3	2	2		1		5	2	2			1
Тема 2. Системний підхід до навчання і розвитку дітей з аутизмом.	8	4	2				4	2	2			
Разом за змістовим модулем 1	11	6	4		1		5	4	4			1
Змістовий модуль 2. Особливості практичної роботи з дітьми з особливими потребами												
Тема 3-4. Система раннього втручання. Сучасні технології навчання та корекції розладів аутичного спектра.	6	4	2				4	2	2			
Разом за змістовим модулем 2	6	4	2				4	2	2			
Усього годин	17	10	6		1		13	6	6			1

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1	Система раннього втручання та індивідуальний план обслуговування сім'ї дитини з аутизмом.	2
2	Науково доказова діагностика розвитку дітей з аутизмом. Скринінг, диференційна та поглиблена (феноменологічна) діагностика.	3
3	Всесвітньо відомі підходи до корекції аутичних порушень: АВА, сенсорна інтеграція, Floortime та інші.	2
4	Підготовка та впровадження інклюзивного навчання для дітей з аутизмом: підготовка суб'єктів інклюзивного процесу; розроблення та впровадження системи середовищних ресурсів.	2
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання.	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система раннього втручання та індивідуальний план обслуговування сім'ї дитини з аутизмом.	2
2	Структуроване навчання дітей з аутизмом (Програма TEACCH).	2
3	Всесвітньо відомий підхід до корекції аутичних порушень: АВА.	1
4	Всесвітньо відомі підходи до корекції аутичних порушень: сенсорна інтеграція, Floortime та інші.	1

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання включають: виконання контрольної роботи по темі «Сучасні технології навчання та корекції розладів аутичного спектра» здобувачів.

8. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- слайдова презентація;

- дискусійне обговорення проблемних питань.

На практичних заняттях застосовуються:

- ситуаційні завдання;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп);
- моделюючі вправи;
- роздатковий матеріал для виконання графоаналітичних вправ.

9. Методи контролю

Поточний контроль знань аспірантів з навчальної дисципліни проводиться у формі письмового тестування. Пропонується 30 тестових завдань. Також аспіранти готують 3 презентації на теми, запропоновані викладачем на практичних заняттях запроваджуються різні навчальні технології: методи і методики психодіагностичного дослідження; мозковий штурм; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо. Індивідуальна робота (контрольна робота заочної форми навчання) захищається перед викладачем.

Підсумковий контроль (залік)

10. Розподіл балів, які отримує здобувач доктора філософії

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	20	100
T1	T2	T3		
20	20	20		

T1, T2 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	Добре	
75-81		
69-74		
60-68	Задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю	не зараховано з можливістю

	повторного складання	повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій. Робоча навчальна програма. Мультимедійні презентації до курсу. Плани практичних занять. Збірка тестових завдань для оцінювання навчальних досягнень майбутніх докторів філософії.

12. Рекомендована література

Базова

1. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма / Фр. Аппе. – М. : Теревинф, 2006. – 216 с.
2. Каган В. Е. Аутизм у детей / В. Е. Каган. – Л. : Медицина, 1981. – 223 с.
3. Манелис Н. Г. Ранний детский аутизм : психологические и нейропсихологические механизмы / Н. Г. Манелис // В мире науки. – 2006, № 7. – С. 32–43.
4. Клінічний протокол надання медичної допомоги дітям із гіперкінетичними розладами / І. А. Марценковський, В. С. Підкоритов, С. Є. Казакова [та ін.]. – К. : Міністерство охорони здоров'я України, 2010. – 33 с.
5. Романчук О. Розлади спектру аутизму в запитаннях та відповідях / О. Романчук. – Львів : Колесо, 2009. – 168 с.
6. Ранний детский аутизм / [ред. Т. А. Власовой, В. В. Лебединского, К. С. Лебединской]. – М. : Теревинф, 2005. – 370 с.
7. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Скрипник Т. В. – К., 2013. – Рукопис.
8. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. – К. : Видавництво “Фенікс”, 2010. – 388 с.

Допоміжна

1. Методика учебно-воспитательной работы в центре коррекционно-развивающего обучения и реабилитации: Учеб.-метод. пособие / М. Вентланд, С.Е. Гайдукевич, Т.В. Горудко и др.; Науч. ред. С.Е. Гайдукевич. – Мн.: БГПУ, 2009. – 276 с.
2. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Скрипник Т. В. – К., 2013. – Рукопис.
3. Технологии инклюзивного (совместного) образования в дошкольных учреждениях (рекомендации для руководителей, учителей-дефектологов и воспитателей дошкольных учреждений на примере инклюзивного образования детей с нарушениями слуха). / Под общей редакцией Е.П.Микшиной, Л. А.Зигле. – СПб. : РЕМДОМ, 2011. – 200 с.

4. Dawson, G., & Osterling, J. (1997). Early intervention in autism: Effectiveness and common elements of current approaches. In Guralnick (Ed.) The effectiveness of early intervention: Second generation research. (pp. 307–326) Baltimore: Brookes.

13. Інформаційні ресурси

Інформаційне забезпечення РП здійснюється бібліотечними фондами Електронної бібліотеки НАПН України: <https://lib.iitta.gov.ua>